

৫০২

প্রাথমিক স্তৰত শিক্ষণ-শিকন সামগ্ৰী

শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

গোট - ৮

গোট ৮ : শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

গাঁথনি

- ৮.০ পাতনি
- ৮.১ শিকন উদ্দেশ্যসমূহ
- ৮.২ পৰিকল্পিত শিকন ক্ৰিয়াকলাপসমূহ
 - ৮.২.১ পাঠ্যক্রম আৰু সহ-পাঠ্যক্রমিক ক্ৰিয়া-কলাপসমূহ
 - ৮.২.২ সহ পাঠ্যক্রমিক ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা
- ৮.৩ পাঠসমূহৰ পৰিকল্পনা
 - ৮.৩.১ প্ৰয়োজন আৰু উদ্দেশ্য
 - ৮.৩.২ পাঠসমূহৰ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুতকৰণ
- ৮.৪ গোট পৰিকল্পনা
- ৮.৫. পাঠ পৰিকল্পনা
 - ৮.৫.১ পাঠগোট পৰিকল্পনাৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ
 - ৮.৫.২ এটা পাঠগোট পৰিকল্পনাৰ ভিতৰত কি থাকিব
- ৮.৬ পাঠটোকা/পাঠ দিনলিপি
- ৮.৭ সাৰাংশ প্ৰস্তুতকৰণ
- ৮.৮ আপোনাৰ উত্তৰসমূহ পৰীক্ষণৰ বাবে উত্তৰ আৰ্হি
- ৮.৯ পৰামৰ্শৰ্শিত পঠন আৰু প্ৰসংগসমূহৰ পৰামৰ্শমূলক
- ৮.১০ গোট সমাপ্তিৰ অনুশীলন

টোকা

৮.০ পাতনি

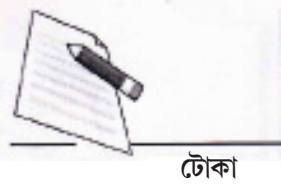
এক সুসংগঠিত পৰিকল্পনাই আমাৰ জীৱনৰ কোনো কাৰ্য সম্পাদন কৰাত সদায় মুখ্য ভূমিকা পালন কৰি আহিছে। কাৰ্য বা ক্ৰিয়াকলাপৰ উদ্দেশ্যসমূহৰ বিষয়ে সঠিকভাৱে উপলব্ধি কৰাতেই এই পৰিকল্পনাই কেৱল সুচল নকৰে, ই সময়, শক্তি আৰু সম্পদসমূহত (মানৱ সম্পদ, বস্তুগত আৰু অৰ্থ সম্পদ) ফলপ্ৰসূ ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰতো সহায়ক হয়। সঠিক পৰিকল্পনা হৈছে যিকোনো ক্ৰিয়াকলাপ কৃতকাৰ্য্যতাৰে সম্পাদন কৰাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয়তা প্ৰস্তুতি পৰ্ব। বিদ্যালয়ত শিক্ষণ-শিকন ক্ৰিয়াকলাপৰ আদান প্ৰদান ক্ষেত্ৰতো ই প্ৰযোজ্য বা সত্য। যেতিয়া কোনো শিক্ষণ শিকন ক্ৰিয়াকলাপ নাইবা নিৰ্দেশনাত্মক কাৰ্য, এটা সসংবদ্ধ আৰু প্ৰণালীবদ্ধভাৱে পৰিকল্পনা কৰা হয় আৰু তেনেদৰেই কাৰ্যকৰী কৰা হয়, তেতিয়া ই শিকাৰৰ দক্ষতাৰ উন্নতি সাধে আৰু ইয়াৰ দ্বাৰাই পৰিকল্পনা কৰা শিক্ষকজনৰ দক্ষতা আৰু ফলপ্ৰসূতা প্ৰমাণিত হয় আৰু পৰিকল্পিত শিক্ষণ আৰু ইয়াৰ লগত সম্পৰ্কিত নিৰ্দেশিত কাৰ্যৰ ওপৰত বিভিন্ন ধৰণৰ সমৰ্থক ক্ৰিয়াকলাপৰো সংগঠিত আৰু বিচক্ষণ পৰিকল্পনাৰ প্ৰয়োজন যাতে শিক্ষণ-শিকন ক্ৰিয়াকলাপ অধিক সবলৰূপত উপস্থাপন কৰিব পৰা হয়। সেইবাবে আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ শিক্ষণ-শিকনৰ লগত জড়িত হৈ থকা সকলো ক্ৰিয়াকলাপত এক উচ্চমানৰ ক্ৰিয়াকলাপৰ প্ৰতি আপুনি মনোযোগ দিয়াতো এজন শিক্ষক হিচাপে অতি প্ৰয়োজনীয় কথা। এইটো গোটত, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সৰ্বাত্মক বিকাশ সুচল কৰি তুলিবৰ বাবে প্ৰাথমিক বিদ্যালয়সমূহত কেনেকৈ শিক্ষণ শিকন ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা আৰু সংগঠন কৰা হয় সেই বিষয়ে বিতংভাৱে আলোচনা কৰোঁক।

এই গোটটো সম্পূৰ্ণকৈ বুজি পাবলৈ আপোনাক প্ৰায় ৮-ঘণ্টা অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজন হ'ব।

৮.১ শিকন উদ্দেশ্য

এই গোটটো অধ্যয়ন কৰাৰ পিছত আপুনি তলৰ কথা কেইটাৰ ক্ষেত্ৰত সক্ষম হ'ব-

- এটা বিদ্যায়তনিক কাৰ্যালয়ত প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত সংগঠিত কৰা পাঠ্যক্ৰম আৰু সহ পাঠ্যক্ৰমিক ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পাৰ্থক্য বুজি পাবলৈ সক্ষম হ'ব।
- আপোনাৰ বিদ্যালয়ত বিভিন্ন ধৰণৰ সহ পাঠ্যক্ৰমত ক্ৰিয়াকলাপৰ বাৰ্ষিক পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰিব পাৰিব।
- গোটটোই কাৰ্যকালত বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ বিভিন্ন বিষয়ৰ বাবে পাঠৰ আঁচনিৰ প্ৰস্তুত কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব।

টোকা

শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

- আপুনি শিকোৱা বিভিন্ন বিষয়ৰ শ্ৰেণীভিত্তিক গোট পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত।
- আপুনি শিকোৱা বিষয়ৰ দৈনিক পাঠ টেপ কৰিবলৈ বা দিনলিপিৰ ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব।

৮.২ শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপৰ পৰিকল্পনা

পাঠ্যসূচীত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ বিভিন্ন বিষয়, যেনে- ভাষা, গণিত, বিজ্ঞান, সমাজ বিজ্ঞান ইত্যাদিৰ শিক্ষণেই হৈছে শিক্ষক হিচাপে আপোনাৰ প্ৰাথমিক আৰু মুখ্য আলোচ্য বিষয়। নিৰ্দিষ্ট বিষয়সমূহ শিকোৱাৰ উপৰিও আপুনি অন্য কিছুমান নিৰ্দেশিত কাৰ্য যেনে পৰীক্ষা পৰিচালনা, মূল্যায়ন আদিও শিক্ষণীয় বিষয়ৰ লগত সংগতি ৰাখি কৰিবলগীয়া হয়। শিক্ষণীয় আৰু নিৰ্দেশিত কাৰ্য দুয়োটাই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বৌদ্ধিক বিকাশ সুচল কৰে। যি কি নহওক, শিক্ষণীয় আৰু নিৰ্দেশিত কাৰ্যৰ উপৰিও আপুনি অবিদ্যায়তনিক বহু কামো কৰিবলগীয়া হয় যিবোৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শাৰীৰিক, সামাজিক, নৈতিক সৌন্দৰ্যবোধ, সাহিত্য, সাংস্কৃতিক ইত্যাদি বিভিন্ন দিশত ব্যক্তিত্বৰ বিকাশ সাধন সুচল কৰি তোলে। এই দুই ধৰণৰ ক্ৰিয়াকলাপেই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সৰ্বাত্মক বিকাশৰ দিশত প্ৰয়োজন আৰু সেয়েহে বিদ্যালয়ত এইবোৰ পদ্ধতিগতভাৱে পৰিকল্পনা আৰু সংগঠন কৰিব লাগে। এই ক্ষেত্ৰত শিক্ষক হিচাপে আপোনাৰ এটা মুখ্য ভূমিকা পালন কৰিবলগীয়া আছে।

৮.২.১ পাঠ্যক্ৰম আৰু সহপাঠ্যক্ৰমিক ক্ৰিয়াকলাপ

আপুনি কৰিবৰ বাবে ইয়াত এটা ক্ৰিয়াকলাপ আছে।

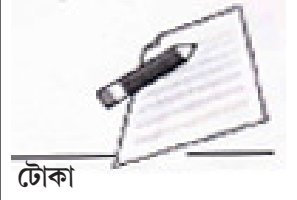
ক্ৰিয়াকলাপ - ১

এটা কাৰ্যকাল বা অধিবেশনত আপুনি আপোনাৰ বিদ্যালয়ত যিমান ক্ৰিয়াকলাপ কৰাইছিল সেই সকলোবোৰ পুনৰ সংগ্ৰহ কৰক। সেইবোৰক দুটা স্তম্ভত ভাগ কৰক। প্ৰথম স্তম্ভত শিক্ষণীয় আৰু নিৰ্দেশিত কাৰ্যৰ লগত জড়িত ক্ৰিয়াকলাপসমূহ আৰু দ্বিতীয় স্তম্ভত শিক্ষণীয় আৰু নিৰ্দেশিত ক্ৰিয়াকলাপৰ ওপৰিও তলত দিয়া অন্যান্য ক্ৰিয়াকলাপ ধৰা হয়।

(ক) স্তম্ভ ১

(খ) স্তম্ভ ২

ক্ৰিয়াকলাপসমূহক বিভাজিত কৰা উক্ত কাৰ্যৰ পৰা গুৰুত্ব কথাখিনি ক'ব পৰা যায়।

টোকা

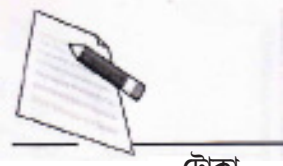
(ক) প্ৰথম স্তম্ভত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা কাৰ্যসমূহ, যেনে- অধ্যয়নৰ বিষয়সমূহৰ শিক্ষণ (ভাষা, গণিত, বিজ্ঞান ইত্যাদি), পৰীক্ষা পৰিচালনা, বছৰৰ বিভিন্ন সময়ত পতা পৰীক্ষাসমূহ, শিকাৰুৰ দক্ষতাৰ মূল্যায়ন, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ অগ্ৰগতিৰ কাৰ্ড প্ৰস্তুত ইত্যাদিবোৰক কোৱা হয় পাঠ্যক্ৰমিক বা বিদ্যায়তনিক কাৰ্য। এই কাৰ্যসমূহ শ্ৰেণীৰ সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবেই বাধ্যতামূলক আৰু এই পাঠ্যক্ৰমত কঠোৰভাৱে সন্নিবিষ্ট কৰা কাৰ্য। এই কাৰ্যসমূহ পৰিচালনা কৰিবৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট সময় মানি চলিবলগীয়া হয় যিবোৰ শ্ৰেণীকোঠাৰ পাঠসমূহৰ পৰিসৰত থাকে।

(খ) দ্বিতীয় স্তম্ভত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা কাৰ্যসমূহ, যেনে- খেল-ধেমালি, সংগীত, নৃত্য, নাটক, ফুলনি পতা, তৰ্ক, শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ, প্ৰদৰ্শনী ইত্যাদি সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে বাধ্যতামূলক নহয়। এই কাৰ্যসূচী সমূহত নিজৰ দক্ষতা, আগ্ৰহ আৰু পছন্দ অনুযায়ী ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে অংশগ্ৰহণ কৰে। বিদ্যায়তনিক বিষয়বোৰৰ সেই কাৰ্যসমূহ পৰীক্ষা কৰা নহয়। এইবোৰক সহ প্ৰাৰ্থক্ৰমিক কাৰ্যাৱলী বুলি কোৱা হয় আৰু ইয়াৰ শ্ৰেণীকোঠাৰ বাহিৰেও সংগঠিত কৰা হয়। এই কাৰ্যসমূহ সদায় আনুষ্ঠানিক আৰু ধৰাবন্ধা নিযুক্ত কৰা সময়ত ধৰা নহয়।

এই দুয়োধৰণৰ কাৰ্যই ইটো সিটোৰ পৰিপূৰক আৰু সমানেই উপযুক্তও। এটা সম্পূৰ্ণ কাৰ্যকালৰ বাবে বিদ্যালয়ৰ আঁচনি পৰিকল্পনা কৰোঁতে এই দুয়োটা দিশতে গুৰুত্ব দিয়া হয়। পূৰ্বতে পাঠ্যক্ৰমিক কাৰ্যসমূহত বেছি গুৰুত্ব দিয়া হৈছিল আৰু বিদ্যালয়ত এইবোৰক প্ৰাথমিক কাৰ্য হিচাপে বিবেচনা কৰা হৈছিল লগতে অন্যান্যসকলো কাৰ্যকে অতি সামান্য গুৰুত্বহে প্ৰদান কৰিছিল। কিছুমান সহ পাঠ্যক্ৰমৰ কাৰ্যক সময় নষ্ট কৰা কাম বুলিহে ভবা হৈছিল। কিন্তু এতিয়া সহ-পাঠ্যক্ৰমৰ কাৰ্যসমূহকো সমানেই গুৰুত্ব দিয়া হয়, যাতে এক আনন্দ মুখৰ পৰিৱেশত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে এইবোৰৰ পৰা বিভিন্ন কৌশল তথা দক্ষতা আহৰণ কৰি বাস্তৱ জীৱনত আগবাঢ়ি যাব পাৰে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সৰ্বাত্মক দৃষ্টিভংগীৰ বিকাশৰ বাবে এইবোৰ শিকাতে প্ৰয়োজন বুলি গণ্য কৰা হয়। বিদ্যালয়ত বিভিন্ন সহ - পাঠ্যক্ৰমিক কাৰ্য সংগঠিত কৰাৰ উদ্দেশ্যে এখন সৰু তালিকা তলত দিয়া হৈছে।

তালিকা ৮.১ বিদ্যালয়ত সহ-পাঠ্যক্ৰম কাৰ্যাৱলীৰ ধৰণ আৰু উদ্দেশ্যসমূহ :

ব্যক্তিত্বৰ বিকাশৰ দিশ শাৰীৰিক বিকাশ আৱেগিক বিকাশ	সহ-পাঠ্যক্ৰম কাৰ্যাৱলীৰ উদাহৰণ বহিঃ আৰু আভ্যন্তৰীণ ক্ৰীড়া আৰু খেল-ধেমালি, ক্ৰীড়া বিষয়ক আলোচনা, বাগিচা পতা মাটিৰে মডেল প্ৰস্তুত, বাস্কেট সজা, পুতলা সজা, নিটিং কাৰ্ডবোৰ্ডৰ কাম, কিতাপ বন্ধা, পাকঘৰ, বাগিচা আৰু ফুলৰ	উদ্দেশ্যসমূহ — শৰীৰৰ নিয়মীয়া বৰ্ধন আৰু বিকাশ সুচল কৰা শৰীৰৰ মূল অভ্যাসৰ বিকাশ আৰু মূল শাৰীৰিক স্বাস্থ্যৰ বিকাশ সুচল কৰি তোলা। পেশী আৰু স্নায়ুৰ সমন্বয় সাধনৰ পথ সুচল কৰা আৰু
--	--	--

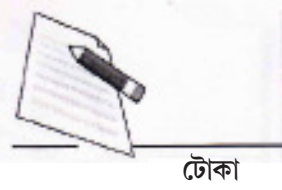
টোকা

শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা		
	বাগিচা প্ৰস্তুত।	সৌন্দৰ্যবোধ তথ্য সংবেদনশীলতাৰ বিকাশ সুচল কৰা।
ভাষাৰ বিকাশ	তৰ্ক সাধু, গল্প আৰু বচনা লিখন আবৃত্তি বিদ্যালয় আৰু দেৱাল আলোচনী বাতৰি কাকত পঠন	— ভাষা আৰু বাক দক্ষতাৰ বিকাশ — চিন্তা আৰু এক ভাব প্ৰকাশৰ বিকাশ — দৃষ্টিশীলতাৰ বিকাশ — সাজেৰে কাৰ্যৰ বিকাশ — সাহিত্যৰ বোধ আৰু ৰুচিৰ বিকাশ
সৌন্দৰ্য আৰু সাংস্কৃতিক বিকাশ	সংগীত, নৃত্য, অভিনয়, ছবি অঁকা, পেইণ্টিং, শোভন পৰিচ্ছদ, ফুলৰ উৎসৱ, প্ৰদৰ্শনী, বিদ্যালয় সজাই তোলা, লোকগীত	— সাংস্কৃতিক পৰম্পৰা আৰু ঐতিহ্যবোধৰ বিকাশ কৰিবলৈ — সাংস্কৃতিক উপাদান আৰু জাতিগত বৈশিষ্ট্যৰ লগত পৰিচয় হ'বলৈ — সাংস্কৃতিক ৰুচিবোধৰ বিকাশ কৰিবলৈ — সাংস্কৃতিক সজাগতা আৰু আগ্ৰহ বঢ়াই তুলিবলৈ — সৌন্দৰ্যৰ প্ৰতি ৰুচিবোধৰ বিকাশ
নাগৰিকত্বৰ বিকাশ	সামাজিক উৎসৱ, ৰাষ্ট্ৰীয় দিৱস, বিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন উৎসৱ, উদ্‌যাপন, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ একতা সভা, মক্ সংসদৰ, মক্ ন্যায়ালয় আদি গঠন, বিদ্যালয়ত সমবায়, ষ্টৰ চলোৱা, গাঁও পঞ্চায়ত, পৌৰসভাৰ কাৰ্যালয়, বিধানসভা, উচ্চ ন্যায়ালয় পৰিদৰ্শন	— নাগৰিক জীৱনৰ সুন্দৰ অভিজ্ঞতা আহৰণৰ পথ সুচল কৰা। — গণতান্ত্ৰিক পদ্ধতিত জীৱন ধাৰণৰ বোধ সুচল কৰা — দায়িত্ব, কৰ্তব্য আৰু অধিকাৰৰ বোধ গঢ়ি তোলা — নাগৰিকত্বৰ প্ৰশিক্ষণ — সাহস, ভদ্ৰতা আৰু আচৰণৰ সুস্থ বিকাশৰ পথ সুচল কৰা
সামাজিক বিকাশ	প্ৰাতঃসভা, ৰেডক্ৰাচ, বনানীকৰণ, গাঁও জৰীপ, স্বচ্ছতাৰ কাৰ্য, সজাগতাৰ প্ৰচাৰ	— সামাজিকীকৰণ, সামাজিক জীৱন নিৰ্বাহৰ কৌশল, অন্যৰ সৈতে দায়িত্ববোধৰ বিনিময়, দলীয় কাৰ্য আৰু নেতৃত্ব, জাতি আৰু দলৰ প্ৰতি আনুগত্য, সমাজ কৰ্মৰ তাৎপৰ্য বুজি পোৱা আদি দিশসমূহৰ বোধৰ পথ সুচল কৰা।

টোকা

<p>নিজে কৰি ভালপোৱা কামৰ দিশত বিকাশ</p>	<p>অৱসৰ বিনোদন আৰু আজৰি সময়ৰ কাৰ্য — ষ্টাম্প সংগ্ৰহ, মুদ্ৰা সংগ্ৰহ ছবি, পাথৰ, জুইশলা বাহ আদি সংগ্ৰহ, এলবাম, প্ৰস্তুত, ফটোগ্ৰাফী</p>	<p>— আজৰি সময়ৰ অৰ্থপূৰ্ণ ব্যৱহাৰ, — মানসিক আৰু নৈতিক স্বাস্থ্য বিজ্ঞানৰ বিকাশ, উদ্যম, উদ্দীপনা উৎসাহিত কৰা, সৃষ্টিশীলতাৰ অধিক উত্তৰণৰ বাবে অনুপ্রাণিত কৰা, বিদ্যয়তনিক কাৰ্যসমূহক বৈচিত্ৰ- হীনতাৰ পৰা কিছু ৰেহাই দিয়া</p>
<p>সৌন্দৰ্য আৰু সাংস্কৃতিক বিকাশ</p>	<p>সংগীত, নৃত্য, অভিনয়, ছবি অঁকা, পেইণ্টিং, শোভন পৰিচ্ছদ, ফুলৰ উৎসৱ, প্ৰদৰ্শনী, বিদ্যালয় সজাই তোলা, লোকগীত</p>	<p>— সাংস্কৃতিক পৰম্পৰা আৰু ঐতিহ্য বোধৰ বিকাশ কৰিবলৈ — সাংস্কৃতিক উপাদান আৰু জাতি- গত বৈশিষ্ট্যৰ লগত পৰিচয় হ'বলৈ — সাংস্কৃতিক ৰুচিবোধৰ বিকাশ কৰিবলৈ — সাংস্কৃতিক সজাগতা আৰু আগ্ৰহ বঢ়াই তুলিবলৈ — সৌন্দৰ্যৰ প্ৰতি ৰুচিবোধৰ বিকাশ</p>
<p>নাগৰিকত্বৰ বিকাশ</p>	<p>সামাজিক উৎসৱ, ৰাষ্ট্ৰীয় দিৱস, বিদ্যালয়ৰ বিভিন্ন উৎসৱ, উদযাপন, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ একতা সভা, নকল সংসদ নকল ন্যায়ালয় আদি গঠন, বিদ্যালয়ত সমবায় ষ্টৰ চলোৱা, গাঁও পঞ্চায়ত, পৌৰসভাৰ কাৰ্যালয়, বিধানসভা, উচ্চ ন্যায়ালয় পৰিদৰ্শন</p>	<p>— নাগৰিক জীৱনত সুন্দৰ অভিজ্ঞতা আহৰণৰ পথ সুচল কৰা। — গণতান্ত্ৰিক পদ্ধতিত জীৱন ধাৰণৰ বোধ সুচল কৰা — দায়িত্ব, কৰ্তব্য আৰু অধিকাৰৰ বোধ গঢ়ি তোলা। — নাগৰিকত্বৰ প্ৰশিক্ষণ — সাহস, ভদ্ৰতা আৰু আচৰণৰ সুস্থ বিকাশৰ পথ সুচল কৰা।</p>
<p>সামাজিক বিকাশ</p>	<p>প্ৰাতঃসভা, ৰেডক্ৰচ, বনানীকৰণ গাঁও জৰীপ, স্বচ্ছতাৰ কাৰ্য, সজাগতাৰ প্ৰচাৰ</p>	<p>— সামাজিকীকৰণ, সামাজিক জীৱন নিৰ্বাহৰ কৌশল, অন্যৰ সৈতে দায়িত্ববোধৰ বিনিময়, দলীয় কাৰ্য আৰু নেতৃত্বৰ, জাতি আৰু দলৰ প্ৰতি থকা আনুগত্যৰ আৰু সমাজকৰ্মৰ তাৎপৰ্য বৃদ্ধি পোৱা আদি দিশ সমূহৰ বোধৰ পথ সুচল কৰা।</p>

টোকা

শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

<p>নিজে কৰি ভাল পোৱা কামৰ দিশৰ বিকাশ</p>	<p>অৱসৰ বিনোদন আৰু আজৰি সময়ৰ কাৰ্য — ষ্টাম্প সংগ্ৰহ, মুদ্ৰা সংগ্ৰহ, ছবি, পথাৰ, জুইশালা বাহ আদি সংগ্ৰহ, এলবাম প্ৰস্তুত, ফটোগ্ৰাফী</p>	<p>— আজৰি সময়ৰ অৰ্থপূৰ্ণ ব্যৱহাৰ, মানসিক আৰু নৈতিক স্বাস্থ্য বিজ্ঞানৰ বিকাশ, উদ্যম, উদ্দীপনাক উৎসাহিত কৰা, সৃষ্টিশীলতাৰ অধিক উত্তৰণৰ বাবে অনুপ্রাণিত কৰা, বিদ্যায়তনিক কাৰ্যাৱলীক বৈচিত্ৰহীনতাৰ পৰা কিছু বেহাই দিয়া।</p>
--	---	--

তথা সম্পদৰ বাধ্যবাধকতাৰ মাজত সকলো ধৰণৰ সহ পাঠ্যক্ৰম কাৰ্যৰ সংগঠন ব্যৱহাৰিকভাৱে

১। তথাপিও ক্ৰিয়াকলাপসমূহক আপুনি বিচক্ষণতাৰে নিৰ্বাচন কৰা প্ৰয়োজন। সহ পাঠ্যক্ৰম ক্ৰিয়াকলাপৰ সঠিক নিৰ্বাচনৰ কেইটামান টিপ্চ আপোনাৰ বাবে ইয়াত দিয়া হৈছে।

- ক্ৰিয়া-কলাপবোৰ সংখ্যাত বেছি হ'ব লাগে (যুক্তিসংগতভাৱে) আৰু বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ হোৱা উচিত যাতে সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে কেইবাটাও ক্ৰিয়াকলাপত অংশগ্ৰহণৰ সুযোগ পায়।
- ক্ৰিয়া-কলাপসমূহে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ওপৰত অতিৰিক্ত হেঁচাৰ সৃষ্টি কৰা উচিত নহয়।
- ক্ৰিয়াকলাপসমূহে স্বতঃস্ফূৰ্তভাৱে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অংশগ্ৰহণ কৰিবৰ বাবে আকৰ্ষণীয় হোৱা উচিত।
- ক্ৰিয়া কলাপসমূহ বিদ্যালয়ৰ সীমিত সম্পদ বা উৎসৰ মাজতে সংগঠিত কৰিব পৰা হোৱা উচিত আৰু ই মিতব্যয়ী হোৱা উচিত।
- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ আগ্ৰহ আৰু দক্ষতাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ক্ৰিয়াকলাপসমূহ হোৱা উচিত।

স্থান আৰু সময়ৰ ব্যৱস্থা : সময় আৰু স্থানৰ পৰ্যাপ্ততা আৰু সুবিধা অনুযায়ী বিদ্যালয়ত ক্ৰিয়াকলাপৰ পৰিকল্পনা আৰু সংগঠন কৰিব লাগে। বিশেষ কিছুমান বহিঃ আৰু আভ্যন্তৰীণ ক্ৰিয়াকলাপ বিদ্যালয় চলি থাকোতেই কৰিব পৰাৰ ব্যৱস্থা ৰাখিব লাগে আৰু অন্য কিছুমান ক্ৰিয়াকলাপৰ বাবে বিদ্যালয় ছুটীৰ পিছত সাংগঠিত কৰাৰ ব্যৱস্থা ৰাখিব লাগে। তাৰোপৰি কিছুমান বিশেষ বহিঃ ক্ৰিয়াকলাপ বিশেষ একোটা মাহৰ বিশেষ ঋতুত সংগঠন আৰু পৰিকল্পনা কৰিব পাৰে। এই সকলোবোৰ ক্ৰিয়া-কলাপেই সম্পূৰ্ণ এটা কাৰ্যকালৰ বাবে তাৰিখ আৰু মাহ মতে পৰিকল্পনা কৰিব লাগে। বিদ্যালয়ত পৃথক কোঠা আবণ্টন দিব লাগে আৰু আভ্যন্তৰীণ বিভিন্ন ক্ৰিয়া-কলাপৰ পৰিচালনাৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে। সুবিধাজনক হ'লে বিদ্যালয় চৌহদৰ ভিতৰতে ঠাই চাই ক্ৰিয়া-কলাপসমূহ কৰিব লাগে। বিদ্যালয় চৌহদৰ ভিতৰত যথাযথ আৰু সুবিধাজনক ঠাই

নাথাকিলে বিদ্যালয়ৰ কাষত মুকলি স্থানত এনে ক্ৰিয়াকলাপৰ বাবে স্থান নিৰ্ধাৰণ কৰিব লাগে।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অভিৰোচনৰ বাবে : এনেবোৰ ক্ৰিয়াকলাপত তথা কাৰ্যত বিপুলভাৱে অংশগ্ৰহণৰ বাবে পতি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক অভিৰোচিত কৰিবৰ বাবে আপুনি তলত দিয়া ব্যৱস্থাবোৰ কৰিব পাৰে।

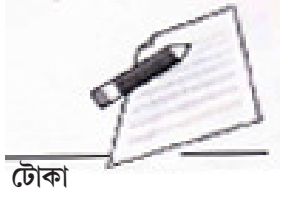
- সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ জ্ঞাতাৰ্থে বিদ্যালয়ৰ জাননী বোৰ্ডত ক্ৰিয়াকলাপৰ এখন দীঘল তালিকা লগাব পাৰে।
- বিশেষ কিছুমান ক্ৰিয়াকলাপৰ বাবে তেওঁলোকৰ আগ্ৰহ আৰু পছন্দৰ প্ৰতি গুৰুত্ব দিব পাৰে।
- তেনে কিছুমান ক্ৰিয়া-কলাপ পৰিচালনাৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক উপদেষ্টা বা সুচলকাৰী হিচাবে আগভাগ ল'বলৈ উৎসাহিত কৰিব পাৰে।
- প্ৰতিটো ক্ৰিয়াকলাপ সংগঠন প্ৰণালী এনেদৰে হোৱা উচিত যাতে ই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক সন্মোহিত কৰিব পাৰে।

পৰামৰ্শৰ ব্যৱস্থা : এই ক্ৰিয়াকলাপ পৰিচালনাৰ সহায়ক হোৱাকৈ সময়মতে আৰু সঠিকভাৱে পৰামৰ্শ/প্ৰতিপুষ্টি আগবঢ়াবলৈ তলত দিয়া কথাকেইটা আপোনাৰ বাবে প্ৰয়োজন হ'ব :

- আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ প্ৰতিজন শিক্ষককে এনে ক্ৰিয়াকলাপ, নিজৰ অভিৰুচি, আগ্ৰহ অনুযায়ী পৰিচালনাৰ বাবে তত্ত্বাৱধান কৰা দায়িত্ব দিয়া প্ৰয়োজন।
- বিবেচ্য ক্ৰিয়াকলাপসমূহ সংগঠিত কৰিবৰ বাবে আপোনাৰ অভিজ্ঞতাৰ প্ৰয়োজন, লগতে উদ্যম তথা ইতিবাচক মনোভাৱ প্ৰদৰ্শনৰো প্ৰয়োজন।
- প্ৰতিযোগিতা বা ক্ৰিয়া-কলাপত পাৰদৰ্শিতা দেখুওৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু অন্যান্য ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ প্ৰতিপুষ্টি লোৱাটো আপোনাৰ বাবে একান্তই বাঞ্ছনীয়।
- ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ সঠিক আৰু অৰ্থপূৰ্ণ কাৰ্যকৰীকৰণৰ বাবে আপুনি বিদ্যালয়ত পৰ্যাপ্ত পৰিমাণৰ সামগ্ৰী, সা-সৰঞ্জাম নিশ্চিত কৰিব লাগিব।
- কোনো এটা বিশেষ বা ক্ৰিয়াকলাপৰ বিষয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক পৰামৰ্শ দিবলৈ যাওঁতে শিক্ষক-শিক্ষয়িত্ৰীৰ মাজত পাৰস্পৰিক বুজাপৰা থকা উচিত।

৮.৪ পাঠৰ আঁচনি

বিদ্যায়তনিক বৰ্ষটোত, সহ পাঠ্যক্ৰম কাৰ্যসমূহ বিতৰণ কৰাৰ দৰে বিদ্যায়তনিক বৰ্ষত নিৰ্ধাৰিত কৰা পাঠ্যক্ৰম ব্যৱস্থাৰ বিতৰণৰো আপুনি প্ৰস্তুতি চলাব লাগে। আপুনি বিদ্যালয়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক পাঠ্যসূচীত দিয়াত দৰে বিভিন্ন পাঠ্যক্ৰম বিষয় (ভাষা,

টোকা

টোকা

শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

গণিত, বিজ্ঞান আৰু সমাজ বিজ্ঞান) শিকায়। এটা শৈক্ষিত বৰ্ষত পাঠ্যসূচী অনুযায়ী কিছুমান পাঠ্যক্ৰমৰ বিষয়বস্তুৰ প্ৰতিটো শ্ৰেণী আৰু প্ৰতিটো বিষয়ত গোটেই বিষয়বস্তুৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক শিকাবলগীয়া হয়। আপোনাৰ কাম হৈছে বিভিন্ন শ্ৰেণীত আপুনি শিকোৱা নিৰ্ধাৰিত পাঠ্যসমূহ সম্পূৰ্ণ কৰা আৰু পাঠৰ লগত সংগতি থকা নিৰ্দেশিত কাৰ্যসমূহ সেই বিদ্যায়তনিক কাৰ্যকালৰ নিৰ্দিষ্ট সময়ত সম্পাদন কৰা। এই কাৰ্যসমূহ আপুনি কিমান পদ্ধতিগতভাৱে আৰু কৃতকাৰ্যতাৰে সমাপন কৰিলে সেইটোৱে হৈছে আপোনাৰ মুখ্য বিবেচনাৰ বিষয়। সেইবাবে আপুনি শ্ৰেণী আৰু বিষয় অনুযায়ী শিক্ষণ শিকন ক্ৰিয়াকলাপ পৰিকল্পনা কৰা প্ৰয়োজন। আপোনাৰ পৰিকল্পনাত তলৰ কথাবোৰ স্পষ্ট হোৱা প্ৰয়োজন।

(i) এই বিশেষ শ্ৰেণীৰ বিশেষ বিষয়ৰ বিশেষ পাঠ গোটেই বিষয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক কোন মাহৰ কিমান তাৰিখে শিকাব,

(ii) আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ এটা বিশেষ কাৰ্যকলাপৰ ভিতৰত কোন মাহৰ কিমান তাৰিখে কৰাৰ নিৰ্দেশনা থাকে সেই অনুসৰি ক্ৰিয়াকলাপসমূহ কৰাব। এটা বিশেষ শ্ৰেণীৰ বিশেষ বিষয়ৰ সপ্তাহ, মাহ, তথা সম্পূৰ্ণ কাৰ্যকালৰ লগত জড়িত পাঠ্যক্ৰমৰ পৰিকল্পনা কৰাকে 'পাঠৰ আঁচনি' বুলি কোৱা হয়। পাঠ পৰিকল্পনা, বিষয় বিশেষে শ্ৰেণী বিশেষে আৰু মুখ্য অৰ্হতা বিশেষে কৰা হয়। এটা বিষয়ৰ পাঠ পৰিকল্পনা সেই বিষয়ৰ পাঠ্যসূচীৰ পৰা বেলেগ হয় বুলি আপুনি নিশ্চয় মন কৰিছে।

বহুলভাৱে ক'বলৈ হ'লে পাঠ্যসূচীত এটা সম্পূৰ্ণ কাৰ্যকালত শিকাবলগীয়া পাঠ্যক্ৰমৰ বস্তু, ইয়াৰ উদ্দেশ্য, শিক্ষণ পদ্ধতি, মূল্যায়ন কৌশল আৰু অন্যান্য সম্পৰ্কিত নিৰ্দেশিত ক্ৰিয়াকলাপ নিৰ্ধাৰিত হৈ থাকে। অন্যহাতে গোটেই বৰ্ষত নিৰ্ধাৰিত পাঠ্যসূচীমতে নিৰ্দিষ্ট শ্ৰেণী আৰু বিষয় অনুযায়ী নিৰ্দেশিত ক্ৰিয়াকলাপ। কাৰ্য আৰু শিক্ষণৰ এক অস্ত্ৰোপ্ৰচাৰ প্ৰক্ৰিয়া পাঠ আঁচনিক সামৰি লয়।

অনুশীলন - ২

পাঠ্যসূচী আৰু পাঠ আঁচনিৰ মাজৰ দুটা পাৰ্থক্য লিখক।

৮.৪.১ প্ৰয়োজন আৰু উদ্দেশ্য

শিক্ষণ আৰু নিৰ্দেশিত ক্ৰিয়াকলাপক সঠিকৰূপত গঢ় দিবৰ বাবেই পাঠ আঁচনিৰ প্ৰয়োজন। বেলেগ বেলেগ শ্ৰেণীত বেলেগ বেলেগ পাঠৰ পাঠ আঁচনিৰ মুখ্য উদ্দেশ্য হৈছে এই দিশবোৰ সুচল কৰি তোলা—

(i) নিৰ্ধাৰিত ক'ৰ্চৰ বস্তুবোৰৰ সময়মতে আৰু কৃতকাৰ্যতাৰে শিকন-শিক্ষণ কাৰ্য সমাপন সম্পাদনা কৰা।

(ii) গোটেই কাৰ্যকালৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত থকা সম্পৰ্কিত ক্ৰিয়াকলাপ/কাৰ্যৰ ফলপ্ৰসু পৰিচালনা কৰা।

আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ সম্পূৰ্ণ এটা কাৰ্যকালত পদ্ধতিগতভাৱে আৰু কৃতকাৰ্যতাৰে

শিক্ষণ কাৰ্য আগবঢ়াই নিয়াৰ লগতে শিকনক সুচল কৰি তোলাত এই পাঠ আঁচনিয়ে আপোনাক সহায় কৰাৰ লগতে ই পথ নিৰ্দেশক হিচাপেও কাম কৰিব। এই পাঠ পৰিকল্পনাৰ নিৰ্ধাৰিত পাঠ্যসূচী সময়মতে সম্পূৰ্ণ কৰাৰ ক্ষেত্ৰতো সহায় কৰিব।

বিদ্যালয়সমূহত প্ৰস্তুত কৰা বিভিন্ন ধৰণৰ পাঠ পৰিকল্পনা হ'ল—

- মাহেকীয়া পাঠ পৰিকল্পনা
- বছৰেকীয়া পাঠ পৰিকল্পনা

মাহেকীয়া পাঠ পৰিকল্পনা :

আলোচিত বিষয়ৰ বিপৰীতে নিৰ্দিষ্ট কৰা ক্ৰিয়া-কলাপ, একোটা মাহত শিকাবলগীয়া পিৰিয়ডৰ সংখ্যা, মাহটোৰ কৰ্মদিনৰ সংখ্যাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰিয়ে প্ৰতিটো বিষয়ৰ প্ৰতিটো শ্ৰেণীৰ পাঠ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা হয়। এই দুটা গুৰুত্বপূৰ্ণ কথাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি আৰু পাঠ্যসূচীত থকা বিষয়ৰ নিৰ্ধাৰিত পাঠগোটৰ গুৰুত্ব তথা বিষয়ৰ বোজাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি এটা সম্পূৰ্ণ কাৰ্যকালৰ কোনটো মাহত কোনটো গোট শিকাব সেইটো বিতংকৈ প্ৰস্তুত কৰা হয়। অন্য প্ৰকাৰে ক'বলৈ হ'লে নিৰ্দিষ্ট মাহটোৰ নিৰ্দিষ্ট পিৰিয়ডৰ ভিতৰত সময়মতে নিৰ্দেশিত ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ মসৃণ আৰু সুবিধাজনক শিক্ষণ (সুচল কৰি) সম্পূৰ্ণ কৰিবৰ বাবে দিন বা সপ্তাহত প্ৰতিটো শ্ৰেণীৰ বাবে প্ৰতিটো বিষয়ৰ (পাঠ্যসূচী অনুযায়ী) গোটসমূহৰ বিতং পাঠ আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা হয়। অন্য মাহৰ তুলনাত যিটো মাহত কৰ্মদিনৰ সংখ্যা কম হয় সেই মাহটোত শিকাবৰ বাবে কম গোটৰ পৰিকল্পনা কৰা হয় তাৰোপৰি, আপুনি যেতিয়া কোনো এটা শ্ৰেণীৰ বাবে কোনো এটা বিষয়ৰ মাহেকীয়া পাঠ প্ৰস্তুত কৰিব তেতিয়া তলৰ কথাকেইটা আপোনাৰ বাবে আৱশ্যক হ'ব—

- পাঠ্যসূচীখন অধ্যয়ন কৰি গোটসমূহৰ কাৰ্যকালৰ বাবে শিকাবলগীয়া গোটসমূহৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰা
- প্ৰতিটো গোটৰ ধাৰণা বা বিষয়বস্তুৰ গুৰুত্বলৈ লক্ষ্য ৰাখি গোট হিচাপে নে উপ গোট হিচাপে পিৰিয়ড সমূহ সম্পাদন কৰিব সেইটো নিৰ্দিষ্ট কৰক। শিক্ষণ সম্পূৰ্ণ কৰিবৰ বাবে কোনটোৰ প্ৰয়োজন সেয়া নিৰ্দিষ্ট কৰক।
- এই সকলোবোৰ গোট শিকাবৰ বাবে মুঠ কিমানটা পিৰিয়ডৰ প্ৰয়োজন সেয়া নিৰ্দিষ্ট কৰক।
- পাঠগোটবোৰ অনুক্ৰমিকভাৱে, মাহভিত্তিত, মাহত থকা পিৰিয়ডৰ ভিতৰত শিকাবলৈ সজাই লওক আৰু গোটটো শিকাবলৈ প্ৰয়োজনীয় পিৰিয়দৰো হিচাপ কৰি লওক—

গোটসমূহৰ কাৰ্যকালৰ ভিতৰত থকা পিৰিয়ডৰ মুঠ সংখ্যাতকৈ যেতিয়া নিৰ্ধাৰিত সকলো গোটৰ কাম সম্পূৰ্ণ কৰাৰ বাবে কম বা বেছি সংখ্যক পিৰিয়ডৰ প্ৰয়োজন হয়, তেতিয়া আপুনি বেলেগ বেলেগ গোটবোৰ শিকাবৰ বাবে পিৰিয়দবোৰ এনেধৰণে সা-সলনি কৰক যাতে মুঠ পিৰিয়ডৰ সংখ্যা নিৰ্ধাৰিত সকলো গোট শিকাবৰ বাবে প্ৰয়োজনীয়

টোকা

টোকা

পিৰিয়দৰ সংখ্যাৰ সৈতে সমান হয়।

বাৰ্ষিক পাঠ পৰিকল্পনা : কোনো এটা বিশেষ শ্ৰেণীৰ এটা বিষয়ত বাৰ্ষিক পাঠ পৰিকল্পনা হৈছে পাঠসমূহৰ মাহেকীয়া আঁচনিৰ এক মিশ্ৰিত আঁচনি। যেতিয়া বাৰ্ষিক আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা হয় তেতিয়া এজন শিক্ষকে শিকাবলগীয়া বিষয় আৰু নিৰ্দেশিত ক্ৰিয়াকলাপৰ লগত সংগতি ৰাখি গোটেই বছৰটোত তেওঁ কি কৰিব সেয়া স্থিৰ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰে। তেনে এখন পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰাৰ বাবে তলৰ কথা কেইটালৈ আপুনি গ্ৰাহ্য কৰিব পাৰে।

- বিষয়টো শিক্ষণ শিকনৰ বাবে বছৰটোত থকা মুঠ পিৰিয়দৰ সংখ্যা নিৰ্ণয়।
- বিষয়টোৰ শিক্ষণ আৰু অন্যান্য নিৰ্দেশিত ক্ৰিয়াকলাপসমূহ কাৰ্যকালৰ ভিতৰত নিৰ্ধাৰিত সময়ত সমাপ্ত কৰিবলৈ প্ৰয়োজন হোৱা পিৰিয়দৰ মুঠ সংখ্যা নিৰ্ণয়।
- শিক্ষণ শিকনৰ উদ্দেশ্যত উপনীত হ'বৰ বাবে পাঠ্যসূচীত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা বিভিন্ন বিষয়, বিভিন্ন বিষয়ে সামৰি লোৱা ক'ৰ্চৰ বিষয়বস্তুৰ প্ৰকৃতি আৰু পৰিসৰৰ বিষয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক শিকন অভিজ্ঞতাৰ সুযোগ দিব লাগিব।
- পাঠ্যসূচীৰ নিৰ্ধাৰিত বিষয়ৰ বিনিময়ৰ বাবে পৰ্যাপ্ত পৰিমাণৰ সা-সৰঞ্জাম

৮.৪.২ পাঠ পৰিকল্পনাৰ প্ৰস্তুতি :

এটা বিশেষ শ্ৰেণীৰ এটা বিষয়ৰ পাঠ পৰিকল্পনা যুগুত কৰিবলৈ (মাহেকীয়া বা বছৰেকীয়া উভয়ৰ বাবেই) প্ৰয়োজনীয় সা-সৰঞ্জামৰ প্ৰতি আপুনি সজাগ হোৱা প্ৰয়োজন। এটা বিদ্যায়তনিক বৰ্ষ বা এটা মাহৰ বাবে পাঠ আঁচনি প্ৰস্তুত কৰোঁতে তলৰ কথাকেইটা মন কৰিব—

- বিষয়ৰ লগত সংগতি ৰাখি শিক্ষণ শিকন ক্ৰিয়াকলাপৰ বাবে এটা কাৰ্যকাল বা বছৰত সপ্তাহ বা মাহ ভিত্তিত প্ৰকৃত কৰ্মদিনৰ সংখ্যা নিৰ্ণয়।
- নিৰ্ধাৰিত পাঠ্যক্ৰমৰ বিষয়বস্তু শিকাবৰ বাবে আৰু বিষয়টোৰ শিকন সুচল কৰিবৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পিৰিয়দৰমুঠ সংখ্যা নিৰ্ণয়।
- কাৰ্যকালটোৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত পাঠ্যসূচীৰ গোটসমূহৰ মুঠ সংখ্যা নিৰ্ণয়।
- কাৰ্যকালৰ ভিতৰত সামৰি ল'ব পৰা সম্ভাব্য উপ-গোটবোৰৰ মুঠ সংখ্যা নিৰ্ণয়।
- গোট বিশেষে থকা ধাৰণাৰ (গোটৰ ভিতৰত থকা ধাৰণাৰ সংখ্যা) জৰিয়তে গোটৰ বিষয়বস্তুৰ সফল আৰু ফলপ্ৰসূ শিক্ষণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পিৰিয়দৰ মুঠ সংখ্যা নিৰ্ণয়।
- ক্ষেত্ৰ ভ্ৰমণ, বন্ধ, পৰীক্ষা ইত্যাদি বা দি প্ৰকৃত শিক্ষণৰ বাবে এটা মাহত পোৱা কৰ্মদিনৰ মুঠ সংখ্যা নিৰ্ণয়।

শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

- বিদ্যালয়ৰ সময়সূচীত (সাপ্তাহিক) ‘শিক্ষণ’ আৰু ‘শিকন’ ক্ৰিয়াকলাপৰ বাবে পৃথকভাৱে আৱণ্টিত পিৰিয়দৰ মুঠ সংখ্যা
- গোট এটাত সামৰি লোৱা পাঠ্যক্ৰমৰ বিষয়বস্তুৰ সংখ্যা আৰু মানৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি মাহ ভিত্তিত শিকাবলগীয়া গোটৰ সংখ্যাৰ চিনাক্তকৰণ আৰু এইবোৰ শিকাবৰ বাবে পিৰিয়দৰ পৰ্যাপ্ততা নিৰ্ণয়।

ওপৰত বহলভাৱে কৰা আলোচনাৰ পৰা মাহেকীয়া পাঠ আঁচনি এখন প্ৰস্তুত কৰাৰ এটা নক্সা তলত দিয়া হ’ল—

বিষয় : :

শ্ৰেণী :

পাঠ্যপুথিৰ নাম :

মাহ	সামৰিবলগীয়া গোট	তাৰিখ দিন	প্ৰয়োজনীয় পিৰিয়দ (গোটভিত্তিক)	সমাপ্ত হ’লনে	যদি নহয় তাৰ কাৰণ

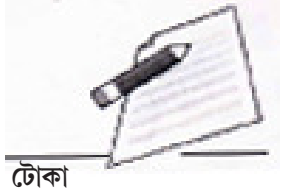
মাহ ভিত্তিত কৰা পাঠ আঁচনিয়ে কোনো এটা বিশেষ শ্ৰেণীৰ কোনো এটা বিষয়ত শিক্ষণ-শিকনৰ অগ্ৰগতি নিশ্চিত কৰাত শিক্ষকক সহায় কৰে। তাৰোপৰি, শিকাবলগীয়া শিকন ক্ষেত্ৰত থকা অসুবিধাবোৰ চিনাক্ত কৰি সঠিক প্ৰতিপুষ্টি প্ৰাপ্তিৰ লগতে প্ৰতিকাৰ লোৱাৰ ক্ষেত্ৰতো ই সহায়ক হয়। আমাৰ দেশৰ বিদ্যালয় পৰ্যায়ত সাধাৰণতে গোটেই বিদ্যায়তনিক কাৰ্যকালত শ্ৰেণীভিত্তিত, মাহ ভিত্তিত, পাঠ্যসূচীত নিৰ্ধাৰিত অনুযায়ী বিষয় ভিত্তিত পাঠ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰি অনুশীলন কৰা হয়।

অনুশীলনত পাঠ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰোঁতে তলৰ কোনটো প্ৰয়োজন নহয়।

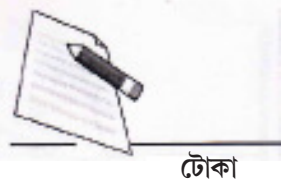
- এটা বিদ্যায়তনিক কাৰ্যকালত বিদ্যালয়ত কৰ্মদিনৰ সংখ্যা
- বাৰ্ষিক পৰীক্ষা পৰিচালনাত ব্যৱহাৰ হোৱা দিনৰ সংখ্যা
- বিদ্যালয় বন্ধ থকাৰ দিনৰ সংখ্যা
- বিশেষ বিষয় শিকাবৰ বাবে থকা পিৰিয়দৰ সংখ্যা

৮.৫ গোট পৰিকল্পনা

যিকোনো এটা শ্ৰেণীত এটা বিষয়ৰ গোটত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা ক’ৰ্চৰ বিষয়বস্তুৰ সংখ্যা আৰু মানৰ দ্বাৰাই বিদ্যালয় পৰ্যায়ত বিভিন্ন শ্ৰেণীৰ বাবে বিভিন্ন বিষয়ৰ পাঠ আঁচনিৰ নক্সা আকৃতি নিৰ্ণয় হয়। তাৰোপৰি, ‘গোট’ শব্দটোৱে কি অৰ্থ বহন কৰে আৰু ‘গোট

টোকা

পৰিকল্পনাই কি ৰূপায়ণ কৰে সেই বিষয়ে আপুনি নিখুতভাৱে বুজি পাব লাগিব।

আপুনি নিশ্চয় এটা কথা মন কৰিছে যে পাঠ্যসূচী বা পাঠ্যপুথিত থকা প্ৰতিটোশ্ৰেণীৰ প্ৰতিটো বিষয়ত থকা ক'ৰ্চৰ বিষয়বস্তুবোৰ (content) কিছুমান বিষয় (topic) আৰু প্ৰতিটো বিষয়(topic)ক কিছুমান উপ বিষয় বা অংশৰে সজোৱা হয়। উদাহৰণ স্বৰূপে বিজ্ঞানৰ এটা পাঠ যদি 'Matter' হয় তেন্তে তাৰ উপ অংশ 'Solids', 'Liquid' আৰু 'Gases' হ'ব পাৰে এই উপ অংশবোৰক গোট হিচাপে বিবেচনা কৰিব পাৰি আৰু উপ অংশ (Sub-topic)ৰ বিষয়বস্তুবোৰ প্ৰতিটো গোটৰ লগত সংযোজিত। এনেদৰেই এটা বিষয়বস্তুৰ গোট এটো সহজে চলাই নিব পৰা বিষয়বস্তুৰ উপাদানৰ একোটা খণ্ডৰ উপস্থাপন কৰে। সকলোবোৰ গোট একেলগে হৈ এটা অৰ্থপূৰ্ণ, উদ্দেশ্যধৰ্মী বিষয় সামগ্ৰী হিচাপে চিহ্নিত হয়। বিষয় সামগ্ৰীৰ সংগঠনে অৰ্থপূৰ্ণ গোট সৃষ্টি কৰে আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিক্ষা তথা মনোবৈজ্ঞানিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা ই সম্পূৰ্ণ সুবিধায়ুক্ত বুলি প্ৰমাণিত। বহলভাৱে এটা গোটৰ বৈশিষ্ট্যবোৰ হৈছে-

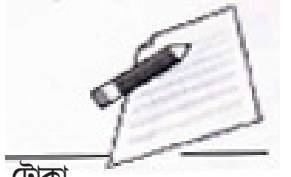
- এটা গোটৰ বিষয়বস্তুবোৰ (Contents of a unit) সদায় এটা কেন্দ্ৰীয় নীতি, প্ৰক্ৰিয়া সমস্যা নাইবা উদ্দেশ্যক কেন্দ্ৰ কৰিয়ে গঠিত হয়।
- শিক্ষণ শিকন উদ্দেশ্যত উপনীত হ'বৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক প্ৰদান কৰা অৰ্থপূৰ্ণ শিকন অভিজ্ঞতাৰ সংহতিৰ জৰিয়তেই এটা গোট গঠন হয়।
- এখন পাঠ্যসূচীৰ সম্পূৰ্ণ আৰু উপ-বিভাগ (Sub-division) সমূহক ই উপস্থাপন কৰে ব্যৱহাৰিক আৰু অৰ্থপূৰ্ণ উচ্চ শৈক্ষিক অভিজ্ঞতা প্ৰদান কৰে।

গোট পৰিকল্পনাৰ প্ৰস্তুতি

বিষয়ৰ লগত সংগতি ৰাখি শিকন উদ্দেশ্যত উপনীত হ'বৰ বাবে বিষয়বস্তুৰ শিক্ষণ শিকনৰ এটা সঠিক প্ৰক্ৰিয়া মানি আগবঢ়া কাৰ্যই হৈছে এটা বিষয়ৰ গোট পৰিকল্পনা। একোটা পাঠ্যগোট পৰিকল্পনাৰ বাবে আপুনি তলত দিয়া পদ্ধতিবোৰ অনুসৰণ কৰা প্ৰয়োজন।

- পাঠ্যসূচীত যদি নিৰ্ধাৰিত নাথাকে তেন্তে সঠিক গোট আৰু উপ-গোট গঠন কৰা
- গোটৰ লগত প্ৰাসংগিক শিকন উদ্দেশ্যসমূহক বিধিবদ্ধ কৰক
- ব্যৱহাৰৰ বাবে শিক্ষণ শিকন পদ্ধতি আৰু কৌশলৰ নিৰ্বাচন কৰক
- মূল্যায়ন পদ্ধতি নিৰ্ণয় কৰক

গোট গঠন : সম্পূৰ্ণ কাৰ্যকালত বিভিন্ন বিষয়ত পাঠ্যসূচীত নিৰ্ধাৰিত বিষয়বস্তুৰ সঠিক গোট গঠনৰ পৰাই গোট পৰিকল্পনাৰ কাম আৰম্ভ হয়। তাকে কৰিবলৈ যাওঁতে আপুনি ক'ৰ্চৰ বিষয়বস্তুবোৰ খৰছি মাৰি অধ্যয়ন কৰা প্ৰয়োজন হয় লগতে প্ৰয়োগৰ ক্ষেত্ৰত সামঞ্জস্য থকা বিষয়বস্তুবোৰক একেলগ কৰি এটা গোটৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰি ল'বৰ বাবেও কিছু অধ্যয়নৰ প্ৰয়োজন হয়। উদাহৰণ স্বৰূপে 'Forest Resources of India', 'Mineral

টোকা

Resource Water Resourcesৰ দৰে বিষয়বস্তুৰে সমাজ বিজ্ঞানৰ একোটা পাঠক সংলগ্ন কৰি ইয়াক গোট হিচাপে গঠন কৰি এটা নাম দিব পাৰি 'Natural Resources of India' তেনেকৈয়ে, 'Need of communication, means of communication in modern age, communication in the medieval age'— ইত্যাদি পাঠৰ মিল থকা বিষয়বস্তুলৈ চাই ইয়াক 'Means of communication' — নামাকৰণেৰে এটা গোটত সামৰিব পাৰি। তেনেদৰে আপুনি বিভিন্ন শ্ৰেণীত শিকাবলগীয়া বিষয়ত অৰ্থপূৰ্ণ গোট গঠন কৰি ল'ব পাৰে। বিষয়বস্তু সমূহক এনেদৰে গোট হিচাপে গঠন কৰাৰ পিছত আপুনি ইয়াক অনুক্ৰমিকভাৱে সজাই লৈ একে সময়ত ব্যৱহাৰ কৰিব পৰাকৈ পৰিকল্পনা কৰা প্ৰয়োজন। পিছত ইয়াক আপুনি আকৌ সৰু সৰু গোট বা উপ-গোট/অংশত ভগাব পাৰে। কিন্তু চাব যাতে ই অৰ্থপূৰ্ণ হয়। শ্ৰেণীকোঠাৰ ৩৫-৪০মিনিটৰ ভিতৰত শিকন অভিজ্ঞতাৰ বিনিময় কৰিব পৰাকৈ বিষয়বস্তু যথা সম্ভৱ সামৰিবলৈ চাব লাগে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে সহজে আয়ত্ত কৰিব পৰা কথাটোলৈ লক্ষ্য ৰাখি তথা গোট আৰু উপগোটৰ মাজৰ সম্পৰ্কৰ বিষয়টো চাই সেইবোৰ অনুক্ৰমিক আৰু পৰিপাটীকৈ সজোৱা প্ৰয়োজন।

কাৰ্য ২ : এটা বিশেষ শ্ৰেণীত আপুনি শিকোৱা যিকোনো এটা বিষয়ৰ গোট আৰু উপগোটসমূহৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰক। শিক্ষণ ফলাফলত বিধিবদ্ধকৰণ গোট আৰু উপগোটৰ শিক্ষণ শিকনৰ লগত সম্বন্ধিত সম্ভাৱ্য শিকন ফলাফলৰ বিষয়ে স্পষ্টকৈ বুজি পোৱাবোৰ আৱশ্যে গুৰুত্বপূৰ্ণ। লগতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে প্ৰদৰ্শন কৰা আচৰণ অৰ্থাৎ নিৰীক্ষণ কৰা ক্ৰিয়াকলাপৰ প্ৰকৃতি নাইবা বিষয় গোটৰ শেষত তেওঁলোকৰ মনোভাৱ আদিও বুজি পোৱা দৰকাৰ। উদ্দেশ্যৰ স্পষ্টতাই বিষয় গোটৰ শিক্ষণ-শিকন কাৰ্যত শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰী উভয়ে ফলপ্ৰসূভাৱে জড়িত কৰে।

পদ্ধতি আৰু কৌশল নিৰ্বাচন : গোটটোৰ শিকন উদ্দেশ্য বুজিবৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিব বিচৰা শিক্ষণ-শিকন পদ্ধতি আৰু কৌশলৰ সঠিক নিৰ্বাচন প্ৰয়োজন। তাৰোপৰি, গোটটোৰ বিষয়ে কি ধৰণে শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত ভাব বিনিময় কৰা হ'ব সেয়াও চান্ধুস হ'ব লাগে।

মূল্যায়নৰ পদ্ধতি নিৰূপণ : গোটটোৰ পূৰ্ব নিৰ্ধাৰিত শিকন উদ্দেশ্য কিমানখিনিলৈকে হৃদয়ংগম কৰিব পাৰিছে সেই বিষয়ে কিছুমান পৰীক্ষাৰ (যিটোক আমি 'ইউনিট টেষ্ট' বুলি কওঁ) দ্বাৰা মূল্যায়ন কৰিব পাৰি। চিনাক্তকৰণ আৰু গঠনশীল দুয়োটা পদ্ধতিকে গোটৰ শিকন ফলাফলৰ মূল্যায়নত ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি।

তলত দিয়া তথ্যসমূহ একেকাটা গোট পৰিকল্পনাত এনেদৰেই সামৰি লোৱা হয়।

- মুখ্য বা গোট ধাৰণাসমূহ গোটটোত বিস্তৃত হৈ থাকে।
- গোটটো শিকাৰ বাবে উপ-গোট অনুযায়ী প্ৰয়োজনীয় হোৱা পিৰিয়দৰ মুঠ সংখ্যা।
- গোটটো উপ-গোট হিচাপে বিনিময় কৰাত ব্যৱহাৰ হ'বলগীয়া পদ্ধতি আৰু কৌশল

টোকা

শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

- প্ৰতিটো উপ-গোট বিনিময়ৰ সময়ত ব্যৱহৃত হ'বলগীয়া শিকন শিক্ষণ সামগ্ৰী
- গোটটোৰ শিকন ফলাফলৰ মূল্যায়নৰ বাবে উপগোট অনুযায়ী ব্যৱহাৰ কৰিব বিচৰা মূল্যায়ন কৌশল।

ওপৰৰ তথ্যসমূহ সন্নিবিষ্ট কৰি তলত দিয়া ধৰণে গোট পৰিকল্পনা যুগুত কৰিব পাৰি

পৰিচয় :

শ্ৰেণী :

পাঠগোটৰ নাম :

শিকন উদ্দেশ্য :

পাঠ গোটৰ মুখ্য ধাৰণা	উপ-গোটৰ ধাৰণা	উপ-গোট অনুযায়ী প্ৰয়োজনীয় পিৰিয়দৰ সংখ্যা	গোটটোৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় মুছ পিৰিয়দ সংখ্যা	সামৰি ল'বলগীয়া ক'ৰ্চৰ বিষয়বস্তু	ব্যৱহাৰ কৰিবলগীয়া পদ্ধতি কৌশল	ব্যৱহাৰ হ'বলগীয়া শিক্ষণ শিকন সামগ্ৰী	গ্ৰহণ কৰিব বিচৰা মূল্যাংকন কৌশল

এটা গোটত থকা উপ-গোটৰ সংখ্যাৰ উপ গোটসমূহৰ পৰিকল্পনা কৰিবলৈ গোট পৰিকল্পনাই পথ নিদৰ্শন কৰি দিয়ে। সচৰাচৰ ৩০-৪০ মিনিট সময়ৰ এটা পিৰিয়দৰ ভিতৰতে এটা উপ-গোট শিকোৱা হয়। কিছুমান ক্ষেত্ৰত নিৰ্দেশিত ক্ৰিয়াকলাপৰ গতি প্ৰকৃতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি একোটা উপ-গোট শিকাওঁতে দুই/তিনিটা পিৰিয়দৰ প্ৰয়োজন হয়।

পাঠগোটৰ পৰিকল্পনাই শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক তলত দিয়া ধৰণে সহায় কৰে।

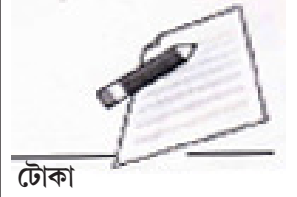
- পাঠ্যসূচীত নিৰ্ধাৰিত থকা বিভিন্ন বিষয় সময়মতে শেষ কৰাত।
- সামগ্ৰী আৰু পদ্ধতিৰ সঠিক ব্যৱহাৰৰ বাবে প্ৰস্তুতিৰ ক্ষেত্ৰত।
- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকন সমস্যা চিনাক্তকৰণৰ লগতে ইয়াৰ প্ৰতিকাৰ সাধনৰ বাবে গোট পৰীক্ষাৰ প্ৰস্তুতিৰ ক্ষেত্ৰত।
- পিছৰটো গোটলৈ যোৱাৰ আগতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল গোটৰ কৌশল আহৰণত নিপুণ হোৱাত।
- তেওঁলোকে কৰিবলগীয়া শিক্ষণ শিকন ক্ৰিয়া-কলাপ/কাৰ্যৰ বিষয়ে শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলক সজাগ কৰি তোলাত।

কাৰ্য - ৩

আপুনি পাঠদান কৰা যিকোনো এটা শ্ৰেণীৰ এটা বিষয়ৰ যিকোনো এটা গোটৰ

পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰক।

৮.৬ পাঠ পৰিকল্পনা

টোকা

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে যেতিয়া অৰ্থপূৰ্ণভাৱে শিকে তেতিয়াই ফলপ্ৰসূ শিক্ষণ হয়। আপোনাৰ শিক্ষণ কাৰ্য ফলপ্ৰসূ কৰিবৰ বাবে আপুনি প্ৰতিটো পাঠৰে সাৱধানতাৰে পৰিকল্পনা আৰু প্ৰস্তুতি চলোৱা প্ৰয়োজন। সাধাৰণতে ৩৫-৪০মিনিটৰ এটা পিৰিয়দৰ বিতৰতে এটা পাঠ আদান-প্ৰদান কৰা হয়। পাঠ পৰিকল্পনাক দৈনিক পাঠ পৰিকল্পনা বুলিও ক'ব পাৰি যিটো এজন শিক্ষকে দৈনিক ভিত্তিত পাঠ আদান প্ৰদানৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰে। এটা পাঠ পৰিকল্পনাত তিনিটা কথা স্পষ্ট হ'ব লাগে যেনে শিক্ষণ-শিকনৰ আগতে ক্ৰিয়াকলাপ, শিক্ষণ-শিকনৰ সময়ত ক্ৰিয়াকলাপ আৰু শিক্ষণ-শিকনৰ পিছত ক্ৰিয়াকলাপ। ইয়াৰোপৰি ব্যৱহাৰ কৰিব বিচৰা পদ্ধতি আৰু কৌশলৰ বিষয়ে আপুনি পুংখানুপুংখভাৱে চিন্তা কৰা প্ৰয়োজন আৰু পাঠৰ ফলপ্ৰসূ শিক্ষণ শিকনৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সঠিক সহায়ক সামগ্ৰীৰ বিষয়েও ভালদৰে ভাবি লোৱা প্ৰয়োজন। পাঠৰ শিক্ষণ শিকনৰ এই গোটেইবোৰ কথা পুংখানুপুংখভাৱে লিখিত আকাৰত প্ৰকাশ কৰাই হৈছে পাঠ পৰিকল্পনা।

শিক্ষকতা বৃত্তিত জড়িত হিচাবে আপোনালোকে নিশ্চয় পাতনি, উপস্থাপন আৰু মূল্যায়ন এই তিনিটা পৰ্যায় সামৰি কৰা পৰম্পৰাগত পাঠ পৰিকল্পনা পদ্ধতিৰ কথা জানে। তেনেবোৰ পাঠ পৰিকল্পনাত শিক্ষকসকলে সাধাৰণতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ কোনো ক্ৰিয়াকলাপ উল্লেখ নকৰাকৈ বা সামান্য ক্ৰিয়াকলাপেৰে শ্ৰেণীত তেওঁলোকে শিক্ষণ শিকনৰ সময়ত কৰিবলগীয়া ক্ৰিয়াকলাপসমূহ অধিক প্ৰাঞ্জলভাৱে প্ৰকাশ কৰিছিল। পৰম্পৰাগত পাঠ পৰিকল্পনাত শিকনতকৈ শিক্ষণতহে অধিক আলোকপাত কৰা হৈছিল। কাৰণ পুৰণি পাঠ পৰিকল্পনাৰ শিক্ষকৰ দ্বাৰা নিয়ন্ত্ৰিত আৰু শিকনতকৈ অধিক শিক্ষন কেন্দ্ৰিক হিচাপে গণ্য কৰা হৈছিল। বৰ্তমানৰ শ্ৰেণীকোঠাৰ শিক্ষণ শিকনৰ দৃশ্যাংশত পৰম্পৰাগত পাঠ পৰিকল্পনাৰ অকমানহে মিল থকা দেখা যায় য'ত—

- বৰ্তমানে ক্ৰিয়াকলাপকেন্দ্ৰিক, শিশুকেন্দ্ৰিক আৰু এক আনন্দদায়ক শিকন ক্ৰিয়াকলাপৰ জৰিয়তে শিক্ষণতকৈ শিকনৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়া হয়।
- বিদ্যালয়ৰ প্ৰাথমিক পৰ্যায়ত ক্ৰিয়াকলাপ বিত্তিক সমন্বিত পাঠ্যপুথিৰ আৰম্ভ কৰা হৈছে। উদাহৰণস্বৰূপে পৰিৱেশ বিজ্ঞানক শ্ৰেণী প্ৰথম আৰু দ্বিতীয়ত গণিত আৰু ভাষাৰ পাঠ্যপুথিৰ লগত সমন্বিত কৰা হৈছে আৰু শ্ৰেণী তৃতীয়, চতুৰ্থ আৰু পঞ্চমৰ বিজ্ঞান আৰু সমাজ বিজ্ঞানৰ লগত পৰিৱেশ বিজ্ঞানক সমন্বিত কৰা হৈছে। এই ক্ষেত্ৰত, সমন্বিত বিষয়ৰ ওপৰত অধিক আলোকপাত কৰা হৈছে। (অধিক জানিবৰ বাবে এই ক'ৰ্চৰ গোট ৯ৰ ৯.৬ শাখা চাওক)
- বহুতো প্ৰাথমিক বিদ্যালয়ত বহু তৰপীয়া গ্ৰেডৰ ব্যৱস্থা প্ৰৱৰ্তন হৈছে (Multi-grade situation)

টোকা

শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

পূৰ্বতে উল্লেখ কৰাৰ দৰে এজন শিক্ষকে একে সময়তে একাধিক শ্ৰেণীত শিক্ষণ শিকন ক্ৰিয়াকলাপ পৰিচালনা কৰাৰ প্ৰয়োজন হয় যাৰ বাবে এটা মাত্ৰ পিৰিয়দত এটাতকৈ অধিকগ্ৰেডৰ বাবে পৰিকল্পিত পাঠসমূহ সম্পূৰ্ণ বেলেগ হৈ পৰে। (এই ক'ৰ্চৰ ১০নং গোট)

- শিক্ষা কাৰ্যত নতুন উদ্ভাৱনৰ বাবে শিক্ষণ-শিকন কৌশলসমূহৰ বহুতো পৰিৱৰ্তন হৈছে আৰু এজন শিক্ষকে পাঠ পৰিকল্পনা কৰাৰ সময়ত সেই পৰিৱৰ্তনসমূহ সততে মনত ৰাখে।

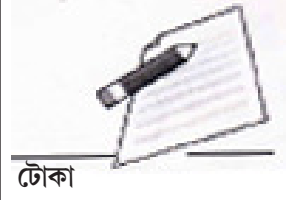
৮.৬.১ পাঠ পৰিকল্পনাৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ

পাঠ পৰিকল্পনাত অন্ততঃ তলৰ চাৰিটা বৈশিষ্ট্য থকা উচিত-

- **উদ্দেশ্য ধৰ্মী :** এটা পাঠ পৰিকল্পনা উদ্দেশ্যধৰ্মী হোৱা উচিত। সীমিত সংখ্যক উদ্দেশ্য পাঠটোৰ লগত সংযুক্ত কৰিব লাগে এটা পিৰিয়দৰ ভিতৰত ই বুজিব পৰা হ'ব লাগে।
- **সৰ্বাত্মক :** পাঠ পৰিকল্পনা সৰ্বাত্মক, চমু আৰু সাধাৰণ হোৱা উচিত। নিৰ্দিষ্ট কৰি লোৱা উদ্দেশ্যসমূহৰ অনুধাৱন কৰিবৰ বাবে আপুনি কৰা প্ৰচেষ্টা পাঠ পৰিকল্পনাত প্ৰতিফলিত হ'ব লাগে। যিমানদূৰ সম্ভৱ হয়, ই পাঠ পৰিকল্পনা চমু আৰু স্পষ্ট হ'ব লাগে যাতে আপুনি সহজতে ইয়াক প্ৰস্তুত আৰু ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।
- **নমনীয় :** শ্ৰেণীকোঠাত শিক্ষণ-শিকন কাৰ্য/ক্ৰিয়াকলাপ চলি থকাৰ সময়ত হঠাতে ইয়াক সলনি কৰাৰ প্ৰয়োজন হ'লে সলনি কৰিব পৰাকৈ পাঠ পৰিকল্পনা নমনীয় হ'ব লাগে। উদাহৰণ স্বৰূপে, আপুনি বিজ্ঞানৰ নতুন কিবা কথা/তথ্য গম পালে যিটো আপোনাৰ পাঠ পৰিকল্পনাত নাছিল অথচ আপুনি সেইটো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ লগত বিনিময় কৰাৰ একান্তই প্ৰয়োজন বুলি অনুভৱ কৰিছে, তেতিয়া আপুনি অধিক উন্নত পাঠদানৰ বাবে ইয়াক তৎক্ষণাত পাঠ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব।
- **ৰূপায়ণ :** এটা পাঠ পৰিকল্পনা সদায় ব্যৱহাৰিক হ'ব লাগে। অৰ্থাৎ ইয়াক বাস্তৱক্ষেত্ৰত প্ৰয়োগ কৰিব পৰা হ'ব লাগে। পাঠ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা শিক্ষণ-শিকন ক্ৰিয়াকলাপ আৰু কৌশলসমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বাবে লাভজনক হ'ব লাগে আৰু নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ ভিতৰত ইয়াক ৰূপায়ণ কৰিব পৰা বিধৰ হ'ব লাগে।

৮.৬.২ এটা পাঠ পৰিকল্পনাত কি থাকে

এটা শ্ৰেণীত শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে এটা পাঠৰ বিষয়ে কৰিবলগীয়া ভাব বিনিময় আৰু ক্ৰিয়াকলাপৰ বৰ্ণনা পাঠ পৰিকল্পনাত সন্নিবিষ্ট হৈ থাকে। এই কাৰ্য/ক্ৰিয়া-কলাপসমূহক তিনিটা পৰ্যায়ত ভাগ কৰিব পাৰি। যেনে —

টোকা

- শিক্ষণ-শিকন আৰম্ভ কৰাৰ আগতে প্ৰস্তুতি কাৰ্য (প্ৰাক্-কাৰ্য পৰ্যায়)
- শিক্ষণ-শিকন চলি থাকোঁতে কৰা ক্ৰিয়াকলাপ (মধ্যকালীন কাৰ্য পৰ্যায়) আৰু
- শিক্ষণ-শিকনৰ সামৰণিৰ পিছত কৰা ক্ৰিয়াকলাপ (উত্তৰ কালত কৰা কাৰ্য পৰ্যায়)

প্ৰস্তুতি কাৰ্য : পাঠৰ মূল শিক্ষণ-শিকন কাৰ্য আৰম্ভ হোৱাৰ আগতেই যিবোৰ ক্ৰিয়া-কলাপ বা কাৰ্য কৰা হয় তাকে প্ৰস্তুতি কাৰ্য বুলি কোৱা হয়। ইয়াক পাঠৰ আৰম্ভণিতে ইংগিত দিয়া হয়। এই কাৰ্যই সাধাৰণতে তলৰ কথাকেইটা সামৰি লয়।

- **শিকন ফলালৰ বিস্তৃত নিৰ্দেশনা :** শিক্ষণ শিকনৰ জৰিয়তে বুজাব বিচৰা পাঠৰ উদ্দেশ্যসমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সন্মুখত পাঠৰ আৰম্ভণিতে নিৰ্দিষ্ট কৰা।
- **শিক্ষণ-শিকন ক্ৰিয়াকলাপ/কৌশলৰ ব্যৱস্থা :** পাঠত ব্যৱহাৰ কৰিব বিচৰা শিক্ষণ শিকন ক্ৰিয়া-কলাপ বা কৌশলসমূহৰ বিষয়ে পাঠ পৰিকল্পনাৰ ইংগিত দিয়া হয়। ক্ৰিয়া-কলাপসমূহৰ বিতং বিৱৰণ যেনে- দলীয় ক্ৰিয়া-কলাপ, আলোচনা, নিৰূপণ কাৰ্য আৰু নিৰীক্ষণ ইত্যাদি পাঠ পৰিকল্পনাৰ তিনিওটা পৰ্যায়ৰ বাবেই নিৰ্দিষ্টকৰণ কৰা হয়।

শিক্ষণ-শিকন সামগ্ৰীৰ (TLM)ৰ ব্যৱস্থা : নিৰ্দিষ্ট কৰা উদ্দেশ্যবোৰ বুজিবলৈ, ব্যৱহাৰ হ'বলগীয়া শিক্ষণ-শিকন সামগ্ৰীৰ ধৰণ আৰু শিক্ষণ-শিকন প্ৰক্ৰিয়া চলি থকাৰ সময়ত ব্যৱহাৰ কৰা শিকন ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ বিষয়ে পাঠ পৰিকল্পনাত স্পষ্টকৈ ইংগিত দিয়া হয়। যদি ক্ৰিয়া-কলাপ বেংকৰ পৰা একেধৰণৰ বা একেই ক্ৰিয়া-কলাপ সংগ্ৰহ বা ধাৰ কৰা হয়, তেন্তে পাঠ পৰিকল্পনাত সেইবোৰৰ ক্ৰমিক নং আৰু শিকন ক্ৰিয়া-কলাপৰ শিৰোনাম দিব পাৰে।

শিক্ষণ-শিকনৰ বাবে বিশেষ ব্যৱস্থা : গতানুগতিক ব্যৱস্থাসমূহৰ ওপৰিও শ্ৰেণীত যদি বিশেষ কিবা ব্যৱস্থা কৰাৰ প্ৰয়োজন হয় তেন্তে পাঠ পৰিকল্পনাত ইয়াক অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ প্ৰয়োজন। এই বিশেষ ব্যৱস্থাই সামৰি ল'ব পৰা ব্যৱস্থা সমূহ হৈছে দুজন শিক্ষকৰ দ্বাৰা শ্ৰেণী পৰিচালনা, মণিটৰ ব্যৱস্থা (বহু স্তৰীয় পৰিৱেশত) শিক্ষণত স্থানীয় লোকৰ সহায়ৰ ব্যৱস্থা, দৃশ্যসঁজুলিৰ ব্যৱহাৰ ইত্যাদি।

ক্ৰিয়া-কলাপৰ অনুক্ৰম আৰু সময় : পাঠৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰি লোৱা শিক্ষণ-শিকন ক্ৰিয়া-কলাপসমূহক এটা নিৰ্দিষ্ট অনুক্ৰমত সজাই লোৱা প্ৰয়োজন; কিয়নো ই শ্ৰেণীকোঠাত ক্ৰিয়া-কলাপসমূহ পৰিচালনাত সহায়ক হ'ব। তাৰোপৰি এই ক্ৰিয়া-কলাপবোৰ পৰিচালনাৰ প্ৰয়োজন হ'ব পৰা সময়ৰ বিষয়েও এটা হিচাপ ৰখা ভাল যাতে পাঠৰ প্ৰতিটো স্তৰত সম্পূৰ্ণ পিৰিয়দত পৰিচালনা কৰিবলগীয়া ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ বিষয়ে কোনো এজনে মানস চক্ষুৰে দৰ্শন কৰিব পাৰে।

টোকা

শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

শিক্ষণ-শিকন কাৰ্যকালৰ ক্ৰিয়া-কলাপ : পাঠ পৰিকল্পনাৰ এই অংশটো খুউব গুৰুত্বপূৰ্ণ। ইয়াতেই প্ৰকৃত শিক্ষণ-শিকন পৰ্যায়ৰ লগত জড়িত ক্ৰিয়া-কলাপৰ বিষয়ে দিয়া থাকে। এই অংশ যোৱা তিনিটা স্তৰত ভাগ কৰা হৈছে যেনে - প্ৰস্তুতি, উপস্থাপন আৰু মূল্যায়ন।

পাতনি : শিক্ষণ-শিকনৰ এয়া আৰম্ভণি। এটা নতুন পাঠৰ শিক্ষণ শিকন আৰম্ভ কৰা সময়ত শ্ৰেণীটোৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পূৰ্ব শিকন অভিজ্ঞতা সম্পৰ্কে আপোনাৰ স্পষ্ট ধাৰণা থাকিব লাগিব। তেওঁলোকৰ পূৰ্ব শিকন অভিজ্ঞতাৰ ভিত্তিত আপুনি আগ্ৰহ সৃষ্টি কৰিব পাৰে আৰু এটা নতুন পাঠৰ প্ৰতি তেওঁলোকৰ মনত অভিৰোচনৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে। ইয়াৰ বাবে আপুনি এটা সৰু অৰ্থপূৰ্ণ ক্ৰিয়া-কলাপ কৰাব পাৰে। অৱশ্যে এই ক্ৰিয়া-কলাপ যিমানদূৰ সম্ভৱ শিকাবলগীয়া নতুন পাঠৰ লগত সম্পৰ্কিত হ'ব লাগে। এটা ধাৰাবাহিক পাঠৰ ক্ষেত্ৰত এটা বা দুটা অতিৰিক্ত ক্ৰিয়া-কলাপ কৰাই আপুনি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পূৰ্বে শিকনক মজবুত কৰাৰ বাবে সহায় কৰিব পাৰে। এনেকুৱা আৰম্ভণি ক্ৰিয়া-কলাপৰ দ্বাৰা আপুনি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পূৰ্ব শিকনক মজবুত কৰাৰ লগতে এটা নতুন পাঠ শিকাৰ প্ৰতি তেওঁলোকক আগ্ৰহী কৰি তুলিব পাৰিব। ৪০মিনিটৰ পিৰিয়দৰ ৫/৭মিনিট আৰম্ভণি ক্ৰিয়াকলাপৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।

- **উপস্থাপন :** উপস্থাপন হৈছে পাঠ পৰিকল্পনাৰ কেন্দ্ৰ অংশ। পাঠৰ লগত জড়িত সকলো শিক্ষণ-শিকন ক্ৰিয়া-কলাপ এই স্তৰতেই সংগঠন কৰা হয়। শ্ৰেণীত ক্ৰিয়াকলাপসমূহ কৰিবৰ বাবে আপুনি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক পৰিবেশ গঢ়ি দিব লাগিব আৰু নিৰ্ধাৰিত লক্ষ্যত উপনীত হ'বৰ বাবে সুচলকাৰীৰ ভূমিকা লোৱাৰ প্ৰয়োজন হ'ব। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ নতুন শিকনক গাঢ় কৰিবৰ বাবে এই পৰ্যায়ত তেওঁলোকক শক্তিশালী ক্ৰিয়া-কলাপত জড়িত কৰিব পাৰে। পৰিকল্পনা মতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ প্ৰত্যেকেই অকলে বা দলীয় ক্ৰিয়াকলাপত অংশগ্ৰহণ কৰিছেনে নাই সেয়া নিশ্চিত কৰিবৰ বাবে আপুনি সাৱধানেৰে পৰিকল্পনা কৰাৰ প্ৰয়োজন। প্ৰয়োজন সাপেক্ষে আপুনি সাধু কৈ, ব্যাখ্যা কৰি, জটিল ধাৰণাৰ সৰল ব্যাখ্যাৰে উদাহৰণ ইত্যাদিৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক পোনপটীয়াকৈ শিকাব পাৰে।
- **মূল্যায়ন :** পাঠ পৰিকল্পনাৰ এইটো হৈছে শেষ পৰ্যায়। পাঠটোত সন্নিবিষ্ট কৰাৰ দৰে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে কিমানখিনিলৈকে শিকন ফলাফল লাভ কৰিব পাৰিলে সেই বিষয়ে জানিবৰ বাবে শেষৰ আনুমানিক ৫মিনিট সময় মূল্যায়নৰ বাবে আপোনাৰ প্ৰয়োজন। ইয়াৰ বাবে, পাঠৰ উদ্দেশ্যৰ লগত সংগতি ৰাখি কিছুমান সৰু সৰু প্ৰশ্ন মৌখিকভাৱে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক আপুনি শুধিব পাৰে।

টোকা

সামৰণিৰ শিক্ষণ-শিকন ক্ৰিয়া-কলাপ : উত্তৰ কাল পৰ্যায়ৰ শিক্ষণ-শিকনত তলত দিয়া ক্ৰিয়া-কলাপ দুটা আপুনি ল'ব পাৰে।

- নিৰ্ধাৰিত শিকন উদ্দেশ্য বুজি পোৱাত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকল কিমান সফল হৈছে সেই বিষয়ে জানিবৰ বাবে আপুনি শ্ৰেণীকোঠাৰ ভিতৰত বা বাহিৰত শ্ৰেণীৰ ক্ৰিয়া-কলাপসমূহ অনানুষ্ঠানিকভাৱে পুনৰ কৰাব পাৰে।
- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শিকন অধিক দৃঢ় কৰিবৰ বাবে আপুনি ঘৰত কৰিবলৈ কাম দিব পাৰে। এই কাম লিখিত বা প্ৰকল্প কাৰ্যও হ'ব পাৰে। প্ৰতিজন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীকে বেলেগ বেলেগ কাম দিব যাতে তেওঁলোকে শিকিবলৈ উৎসাহ পায়।

ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে জনোৱা সঁহাৰিৰ ভিত্তিতেই আপুনি তেওঁলোকে পাঠৰ কিমান আয়ত্ত কৰিব পাৰিছে গম পাব। কিবা কাৰণত যদি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সম্পূৰ্ণকৈ পাঠ আয়ত্ত কৰিব পৰা নাই তেন্তে আপুনি সেই পাঠ পৰিকল্পনা কিছু সংশোধন কৰি পুনৰ শিকোৱা প্ৰয়োজন যাতে পাঠৰ উদ্দেশ্য ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে সম্পূৰ্ণ আয়ত্ত কৰিব পৰা হয়।

এটা পাঠ পৰিকল্পনাৰ আকৃতি (format)

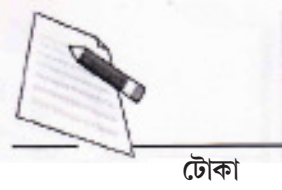
এটা পাঠ পৰিকল্পনাৰ গঠনৰ বিষয়ে বুজাবৰ বাবে ইয়াৰ আকৃতিৰ এটা নমুনা তলত দিয়া হ'ল—

(ক) প্ৰস্তুতি পৰ্ব

বিদ্যালয়	শিকন ফলাফল	শিক্ষণ শিকন সামগ্ৰী
তাৰিখ	১।	
শ্ৰেণী	২।	
বিষয়	৩।	
পাঠ	৪।	
পিৰিয়দ	৫।	
সময় ৪০ মিনিট	৬।	
বাছনি কৰা পদ্ধতি	৭।	বিশেষ ব্যৱস্থাবোৰ

(খ) শিক্ষণ-শিকন কাৰ্য কৰণৰ ক্ৰিয়াকলাপ

পদক্ষেপ	বিশেষ ফলাফল	শিক্ষকৰ ক্ৰিয়া-কলাপ	ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ ক্ৰিয়াকলাপ	বিশেষ তথ্য
পাতনি				

টোকা

শিকনীয় ত্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

উপস্থাপন	অৰ্হতা ১নং ত্ৰিয়াকলাপ ২। ২নং ত্ৰিয়াকলাপ ২।			
মূল্যায়ন	ব্যক্তিগত আৰু স্থানীয় ত্ৰিয়াকলাপ			

(গ) তথ্যকৰণৰ শিক্ষণ শিক্ষণ ত্ৰিয়াকলাপ :

- (i) ঘৰত কৰিবলৈ দিয়া কাম
- (ii) পুনৰালোচনা

৮.৭ পাঠটোকা/পাঠ দিনলিপি

নিৰ্দেশিত ত্ৰিয়াকলাপ/কাৰ্যসমূহ কৰাৰ উপৰিও প্ৰতিদিনে শ্ৰেণীত ৪-৫ টা পিৰিয়দ শিক্ষণ শিকন ত্ৰিয়াকলাপ পৰিচালনাৰ বাবে আপোনাক প্ৰয়োজন হয়। সেয়া একক আৰু বহুস্তৰীয় উভয় ক্ষেত্ৰতেই হয়। এনেকুৱা পৰিৱেশত প্ৰতিটো শ্ৰেণীৰ প্ৰতিটো পিৰিয়দৰ বাবে পুংখানুপুংখভাৱে পাঠ পৰিকল্পনা যুগুত কৰাতো দুৰূহ আৰু প্ৰত্যাহানমূলক কাম হৈ পৰে। এই ক্ষেত্ৰত চমুকৈ যুগুত কৰা পাঠ পৰিকল্পনা যাক পাঠ টোকা বা পাঠ দিনলিপি বোলা হয়— আপোনাৰ বাবে বিকল্প পথো হ'ব পাৰে।

পাঠ টোকাৰ এটা পাঠ পৰিকল্পনাৰ বিস্তৃতভাৱে থকা বিষয়বোৰক চমুকৈ সজোৱা হয়। বিস্তৃতভাৱে প্ৰস্তুত কৰা এটা পাঠ পৰিকল্পনা বেলেগ ধৰণে শিক্ষকেও ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে কিন্তু পাঠ টোকাটো মাত্ৰ প্ৰস্তুতকৰ্তাই নিজেহে ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। যিকোনো শ্ৰেণীত পাঠদানৰ বাবে আপুনি কৰা পৰিকল্পনাৰ এটা চমু লেখা। পাঠ টোকাতে আপুনি আপোনাৰ শ্ৰেণীৰ ত্ৰিয়াকলাপ সংগঠিত কৰিবৰ বাবে কৰা এটা ব্যক্তিগত টোকা। এই পাঠটোকা এটা পৃষ্ঠাতেই লিখিব পাৰি। এটা পাঠ টোকাতে তলত দিয়া নূন্যতম তথ্যবোৰ থকাতো প্ৰয়োজন।

- তাৰিখ, শ্ৰেণী, পিৰিয়দ, বিষয় আৰু পাঠ
- বিশেষ শিকন ফলাফল
- প্ৰয়োজনীয় শিক্ষণ শিকন সামগ্ৰী

শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

- বিশেষ শিকনীয় ক্ৰিয়া-কলাপ (যদি ক্ৰিয়া-কলাপ বেংকৰ পৰা সংগৃহীত তেস্তে ক্ৰিয়াকলাপৰ ক্ৰমিক নং দিয়া বাঞ্ছনীয়)
- মূল প্ৰশ্নসমূহৰ শিক্ষণ আৰু মূল্যায়ন
- প্ৰতিটো মুখ্য ক্ৰিয়াকলাপৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সময় (আনুমানিক) পাঠটোকা লিখিবৰ বাবে তলত দিয়া নক্সা চাব পাৰে।

তাৰিখ :

পিৰিয়দ :

শ্ৰেণী :

	বিষয়		পাঠ
উপস্থাপন আৰু আপোনাৰ বাবে বিষয়বস্তুৰ চমু লেখা	শেষ হোৱা আৰু শেষ নোহোৱা	শেষ নোহোৱাৰ কাৰণসমূহ	শ্ৰেণীত উদ্ভাৱন হোৱা নতুন ধাৰণা (যদি কিবা আছে)

বিদ্যালয় চলি থকাৰ সময়ত আপোনাৰ পাঠ টোকা সদায় নিজৰ লগত ৰাখিব। এটা পিৰিয়দত পাঠ এটা শেষ হোৱাৰ পিছত পাঠৰ অগ্ৰগতি (সম্পূৰ্ণ বা অসম্পূৰ্ণ) আপুনি পাঠটোকাৰ তলত বা ইয়াৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট কৰাৰ ঠাইত লিখি থব। সমাপ্ত নোহোৱা পাঠৰ ক্ষেত্ৰত আপুনি কাৰণটোৰ ৰেকৰ্ড ৰাখিব যাতে তেনেধৰণৰ পাঠৰ ক্ষেত্ৰত আপুনি পিছত সাৱধান হ'ব পাৰে। যিকোনো নতুন অভিজ্ঞতা বা পাঠ আদান প্ৰদানত উদ্ভৱ হোৱা নতুন কোনো কৌশলৰ বিষয়েও আপুনি লিখি ৰাখিব যাতে ভৱিষ্যতে ইয়াত আপুনি প্ৰসংগ দৰ্শাব পাৰে বা ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে। নিয়মীয়াকৈ পাঠটোকা প্ৰস্তুত কৰাৰ অভ্যাসে আপোনাৰ শিক্ষণ-শিকন ক্ৰিয়া-কলাপত অধিক দক্ষ কৰি গঢ়ি তুলিব।

৮.৮ সাৰাংশ লিখন

- ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সৰ্বাত্মক বিকাশ-বৌদ্ধিক বিকাশ আৰু ব্যক্তিত্বৰ পূৰ্ণ কাশৰ বাবে পাঠ্যক্ৰম আৰু সহ-পাঠ্যক্ৰম উভয়ৰে শিকন ক্ৰিয়া-কলাপৰ বিষয়ে সঠিক পৰিকল্পনা কৰক।
- পাঠ্যক্ৰমৰ কাৰ্যই শিক্ষণ পৰীক্ষা পৰিচালনা, শিকাৰ দক্ষতাৰ মূল্যায়ন,শিক্ষণ আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বৌদ্ধিক বিকাশৰ সুচল কৰা কাৰ্যসমূহক সামৰি ল'ব।
- সহ পাঠ্যক্ৰম কাৰ্যই খেল-ধেমালি, ক্ৰীড়া, নৃত্য, নাটক, সংগীত, শিক্ষামূলক ভ্ৰমণ, ছবি অঁকা, তৰ্ক, প্ৰদৰ্শনী ইত্যাদি সামৰি লয়। ইয়াৰ লগতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ প্ৰস্তুতি বিকাশৰ বাবে তেওঁলোকৰ মাজত সুপ্ত হৈ থকা গুণবোৰৰ প্ৰকাশৰ বাবে সুচল কৰা,

টোকা

শিকনীয় ক্ৰিয়াকলাপসমূহৰ পৰিকল্পনা

সামাজিকীকৰণ প্ৰক্ৰিয়াত সহায় কৰা, তেওঁলোকৰ বিদ্যায়টনিক কাৰ্যত সহায় কৰা ইত্যাদিও ইয়াৰ ভিতৰতে পৰে।

- সহ-পাঠ্যক্ৰম কাৰ্যই ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ শাৰীৰিক, সামাজিক সৌন্দৰ্যসুলভ, সাংস্কৃতিক, সভ্যতা, সামাজিক, মনোবৈজ্ঞানিক বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত এক বহল দৃষ্টিভংগী প্ৰদান কৰে।
- সহ-পাঠ্যক্ৰম কাৰ্যক পৰিকল্পনা কৰোঁতে মন কৰিবলগীয়া গুৰুত্বপূৰ্ণ কথাটো হ'ল ক্ৰিয়াকলাপৰ বিবেচনাপূৰ্ণ নিৰ্বাচন, সময় আৰু ঠাইৰ ব্যৱস্থা, অভিষেক আৰু পৰামৰ্শ তথা প্ৰতিপুষ্টিৰ বাবে ব্যৱস্থা।
- পাঠ্যক্ৰম কাৰ্যৰ এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ কাম হ'ল পাঠ পৰিকল্পনা যুগুত কৰা। পাঠ পৰিকল্পনা বুলিলে এটা শ্ৰেণীৰ এটা বিষয়ৰ সপ্তাহ, মাহ আৰু সম্পূৰ্ণ কাৰ্যকালৰ শিকাবলগীয়া পাঠ ক্ৰিয়াকলাপৰ পৰিকল্পনাকে বুজায়।
- পাঠ পৰিকল্পনা মাহেকীয়া বা বছৰেকীয়া হ'ব পাৰে।
- কাৰ্যকৰী পাঠ পৰিকল্পনা এটা কাৰ্যকালৰ প্ৰকৃত কৰ্মদিনৰ, পাঠ্যসূচীত নিৰ্ধাৰিত এটা বিষয় শিক্ষণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় মুঠ পিৰিয়দৰ সংখ্যা, সপ্তাহ আৰু মাহ ভিত্তিত মুঠ পিৰিয়দৰ সংখ্যা (বিষয় এটা শিকাবৰ বাবে) ইত্যাদিক সামৰি লয়।
- গোট পৰিকল্পনা অন্য এটা পাঠ্যক্ৰম কাৰ্যসূচী। এটা একক সমস্যা বা উদ্দেশ্যক কেন্দ্ৰ কৰি অৰ্থপূৰ্ণ আৰু সংহত সম্পূৰ্ণ কাৰ্যই হৈছে গোট পৰিকল্পনা। শিকন উদ্দেশ্যত উপনীত হ'বৰ বাবে উপযুক্ত শিকন অভিজ্ঞতা, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক প্ৰদান কৰিবৰ বাবে গোট পৰিকল্পনাৰ প্ৰয়োজন। এটা বিষয়ত পাঠসূচীৰ ক'ৰ্চৰ বিষয়বস্তুক কিছুমান অৰ্থপূৰ্ণ গাঁটত ভাগ কৰা হয়।
- এটা বিষয়ৰ শিক্ষণ শিকনৰ ক্ৰিয়াকলাপৰ অংশ হিচাপে নিৰ্দেশিত ক্ৰিয়াকলাপৰ পৰিকল্পনাক গোট পৰিকল্পনাই নিৰ্দেশ কৰে।
- গোট পৰিকল্পনাৰ প্ৰক্ৰিয়াই চাৰিটা কাৰ্য সামৰি লয়। সঠিক গোট আৰু উপগোটৰ গঠন, শিকন উদ্দেশ্য নিৰ্ধাৰণ, পদ্ধতি আৰু কৌশল নিৰ্বাচন, মূল্যায়ন পদ্ধতি নিৰ্ণয়।
- এটা বিশেষ পাঠ শ্ৰেণীত আদান প্ৰদানৰ সময়ত কৰিবলগীয়া ক্ৰিয়া-কলাপৰ বিস্তৃত লিখিত বিৱৰণেই হৈছে পাঠ পৰিকল্পনা
- পাঠ পৰিকল্পনাৰ সকলো ক্ৰিয়া-কলাপক তিনিটা স্তৰত ভগোৱা হৈছে শিক্ষণ শিকনৰ আগতে কৰা ক্ৰিয়াকলাপ, শিক্ষণ শিকনৰ মাজত কৰা ক্ৰিয়াকলাপ আৰু শিক্ষণ শিকনৰ শেষত কৰা ক্ৰিয়াকলাপ। পৰম্পৰাগত স্তৰসমূহৰ লগত ক্ৰিয়া-কলাপসমূহৰ সাদৃশ্য দেখা যায়। যেনে - পাতনি, উপস্থাপন আৰু মূল্যায়ন।

এটা বিস্তৃত পাঠ পৰিকল্পনাৰ চমু লেখাই হৈছে পাঠটোকা বিষয়। শ্ৰেণীৰ পাঠদান নিয়াৰিকৈ নিয়া কাৰ্যত শিকনৰ সহায় হয়।

৮.৯ আপোনাৰ অগ্ৰগতি পৰীক্ষণৰ বাবে আদৰ্শ উত্তৰ

অনু : ১ (i) বাস্তৱ জীৱনত বিকাশৰ কৌশলসমূহ সুচলকৰণ
(ii) শিকনৰ সৰ্বাত্মক বিকাশ

অনু : ২ (i) নিৰ্ধাৰিত বিষয়বস্তু শিকন ফলাফল ইত্যাদিৰ এটা পদ্ধতিগত ৰূপৰেখাই হৈছে এটা শ্ৰেণীৰ এটা বিষয়ৰ পাঠ্যসূচী য'ত একোটা শ্ৰেণীৰ বিষয়টোৰ ওপৰত আঁচনিয়ৈ এক অস্ত্ৰোপচাৰ পৰিকল্পনা কৰে।

(ii) এটা শ্ৰেণীৰ এটা বিষয়ৰ পাঠ্যসূচী ৰাজ্যৰ সকলো বিদ্যালয়ৰ বাবে নিৰ্ধাৰণ কৰা হয় য'ত শিক্ষকজনৰ দ্বাৰা এখন বিদ্যালয়ৰ এটা বিষয়ত (য'ত তেওঁ শিক্ষকতা কৰিছে) পাঠ আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা হয়।

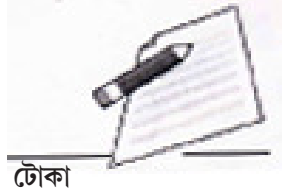
অনু : ৩ B

অনু : ৪ উপস্থাপন (কাৰণ দৰ্শোৱা)

অনু : ৫ শ্ৰেণীত শিকা ধাৰণাবোৰ গাঢ় কৰিবৰ বাবে। তলৰ শ্ৰেণীৰ বাবে ঘৰুৱা কাৰ্য নিষেধ। বিদ্যালয়ত সৰু কালত শিকন সমস্যা নাৰাটিবলৈ এটা কাৰণ।

৮.১০ SUGGESTED AND REFERENCES READINGS

1. Ferguson(2001) :Co-Curricular Activities: A Pathway to Careers, JG Ferguson Publishing Company, United States
2. Haynes, Anthony (2010) :The Complete Guide to Lesson Planning and Preparation, Continuum International Publishing Group, New York
3. Gagné, R. M.(1974): The Conditions of Learning. 3rd. ed. Holt, Rinehart e Winston
4. Learning Activity Planning GuideDeveloped by Tara Fortune
5. Reference: Gibbons, P. (2002). Scaffolding language scaffolding learning. Portsmouth, NH: Heinemann.
6. LIEBMAN, J. (1998): Teaching Operations Research: Lessonsfrom Cognitive Psychology. Interfaces, 28 (2), p.104-110

টোকা

টোকা

৮.১১ গোট সমাপ্তিৰ অনুশীলন :

- ১। পাঠ্যক্রম আৰু সহ-পাঠ্যক্রমৰ পাৰ্থক্য
- ২। আপোনাৰ বিদ্যালয়ৰ বাবে সহ-পাঠ্যক্রম কাৰ্যৰ এখন বাৰ্ষিক ত্ৰিয়াকলাপ পৰিকল্পনা যুগুত কৰক।
- ৩। পাঠ পৰিকল্পনা কি? এখন বিদ্যালয়ৰ পঞ্চম শ্ৰেণীৰ এটা বিষয়ৰ বাবে পাঠ পৰিকল্পনা যুগুত কৰক।
- ৪। পঞ্চম শ্ৰেণীৰ যিকোনো এটা বিষয়ৰ এটা পাঠৰ পাঠ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰক।
- ৫। পাঠটোকা কি? যিকোনো পাঠৰ ওপৰত এটা পাঠটোকা যুগুতাওক।
